

سارا طاهری
خبرنگار گروه دانشگاه

دانشگاه آزاد اسلامی با گسترش واحدهای برون مرزی خود، در حال بازتعریف نقشش به عنوان یک هاب علمی و فرهنگی در منطقه است. این واحدها نه تنها پل ارتباطی میان ایران و کشورهای منطقه محسوب می‌شوند، بلکه با جذب دانشجویان بین‌المللی و اجرای پروژه‌های پژوهشی و فناوری، افق‌های تازه‌ای برای آموزش عالی ایران در سطح جهانی باز کرده‌اند. در عراق، دانشگاه آزاد در مسیر اخذ مجوز نهایی قرار دارد و برنامه‌ریزی برای راه‌اندازی پارک علم و فناوری و جذب

آمادگی پذیرش ۴۰۰ دانشجو در واحد عراق

دانشگاه آزاد واحد عراق، با چشم‌اندازی گسترده برای جذب دانشجویان بین‌المللی، در فاز نخست خود مساحت ۲۲۰۰ مترمربع در چهار طبقه شامل کلاس‌های درس، آزمایشگاه‌ها و سونیت‌های اقامتی راه‌اندازی کرده‌است. با توجه به مرز مشترک ۱۴۵۸ کیلومتری ایسران و جمعیت بیش از ۴۵ میلیون نفری عراق این واحد می‌تواند به‌عنوان هاب آموزشی و پژوهشی ایران در منطقه عمل کند. آن‌طور که سیدرحمان مرتضوی باباحیدری، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد عراق، به «فرهیختگان» گفته در حال حاضر بخش عمده‌ای از روند اخذ مجوز برای پذیرش دانشجو پیش‌رفت کرده و چنانچه دولت عراق همراهی لازم داشته باشد، این واحد دانشگاهی از ابتدای سال تحصیلی جدید، یعنی از مهرماه، پذیرای دانشجویان خواهد بود. مرتضوی باباحیدری ادامه داد: «برآورد ما این است که در ترم نخست بتوانیم بین ۳۰۰ تا ۴۰۰ دانشجو جذب کنیم. البته در حال حاضر همچنان در مرحله دریافت مجوز قرار داریم.» رئیس دانشگاه آزاد واحد عراق، در ادامه سخنان خود با بیان این که ماه‌هاست کارهای مربوط به تأسیس واحد عراق به سرانجام رسیده گفت: «نزدیک به یک سال است که پرونده ما تکمیل و حتی به اعضای وزیر علوم عراق رسیده است. با این حال، به دلیل بروز مشکلاتی در داخل کشور نسبت به دانشجویان عراقی، روند فعالیت واحد عراق نیز تحت‌الشعاع قرار گرفته و متوقف شده است.»

رئیس دانشگاه آزاد واحد عراق، درباره کادر علمی این واحد اظهار کرد: «حدود ۲۰ نفر از اعضای هیئت علمی شش‌اغل در واحدهای داخلی دانشگاه آزاد اسلامی را دعوت کرده‌ایم و مصاحبه‌های لازم با آنان انجام شده است. مدارک این افراد نیز به صورت مودی از سوی دولت عراق احراز شده و ان‌شاءالله در آغاز سال تحصیلی جدید، علاوه بر این استادان، از تیر وهای فارغ‌التحصیل دانشگاه آزاد نیز بهره خواهیم برد.»

مرتضوی باباحیدری، درباره طرح‌های پژوهشی و پروژه‌های تحقیقاتی این واحد گفت: «اقداماتی در خصوص ورود به بازار دیجیتال عراق انجام داده‌ایم و در این زمینه یک همکاری مشترک با دانشگاه آزاد واحد نجف‌آباد آغاز شده که سهم بیشتری نیز در این پروژه بر عهده آن واحد است. این همکاری در حوزه هوش مصنوعی شکل گرفته و هم‌اکنون در حال ادامه است. همچنین در زمینه بذرهای تولیدی واحد اصفهان نیز رایی‌تی‌هایی در حال انجام است تا ان‌شاءالله بتوانیم به تفاهماتی مشخص و عملیاتی دست یابیم.»

او در خصوص برنامه‌های سال جدید افزود: «مهم‌ترین اولویت ما

شعب خارجی دانشگاه آزاد این روزها مشغول گسترش فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و فناورانه هستند

چهار نمای بین‌المللی دانشگاه؛ از کابل تا آکسفورد

۳۰۰ تا ۴۰۰ دانشجو در ترم اول آغاز شده‌ است. در افغانستان، با وجود محدودیت‌های سیاسی، واحد کابل برنامه‌های گسترده‌ای برای پذیرش دانشجویان در مقاطع کارشناسی، ارشد و دکتری دارد و تمرکز بر راه‌اندازی رشته‌های فنی و مهندسی، علوم کامپیوتری و علوم پزشکی را در دستور کار قرار داده تا بتواند نقش خود را در توسعه علمی و اقتصادی افغانستان ایفا کند. واحد امارات نیز با افزودن رشته‌های جدید در مسیر بین‌المللی شدن حرکت می‌کند. واحد آکسفورد نیز تمرکز خود را بر فعالیت‌های پژوهشی و مرکز ایران‌شناسی معطوف کرده است. مشروح گفت‌وگوی «فرهیختگان» با رؤسای واحدهای عراق، امارات، آکسفورد و افغانستان را در ادامه از نظر می‌گذرانید.

پس از اخذ مجوز از دولت عراق، راه‌اندازی پارک علم و فناوری واحد خواهد بود. همچنین تلاش داریم وارد فاز توسعه‌ای شویم؛ به این معنا که علاوه بر بغداد، در سایر شهرهای عراق نیز با تمرکز بر جذب سرمایه‌گذاری بومی، واحد دانشگاهی را از نظر فیزیکی توسعه داده و رشته‌های بیشتری را دایر کنیم.» رئیس دانشگاه آزاد واحد عراق خاطرنشان کرد: «چنانچه موفق به دریافت مجوزهای لازم از دولت عراق شویم، برگزاری دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری را نیز در دستور کار قرار داده‌ایم تا کلاس‌های این مقاطع تحصیلی در خاک عراق برگزار شود.»

مرتضوی باباحیدری، در توضیح نقش این واحد بین‌الملل اظهار کرد: «واحد عراق می‌تواند به‌عنوان یک هاب تخصصی عمل کند؛ به این معنا که هم به مرکز صادرات فناوری و خدمات‌های تک و محصولات دانش‌بنیان دانشگاه تبدیل شود و هم فضایی برای هدایت دانشجویانی که قصد تحصیل در داخل کشور را دارند فراهم آورد تا به سسمت واحدهای داخلی دانشگاه آزاد هدایت شوند.» او افزود: «با توجه به روابط مطلوب کشور عراق با سایر کشورهای عربی، چشم‌انداز ما این است که در سال‌های آینده بتوانیم علاوه بر جذب دانشجو از عراق، پذیرای دانشجویانی از دیگر کشورهای عربی نیز باشیم. همچنین ظرفیت مهمی وجود دارد تا از طریق این واحد، خدمات فنی و مهندسی و محصولات‌های تک دانشگاه را به بازارهای منطقه صادر کنیم.»

رئیس دانشگاه آزاد واحد عراق تأکید کرد: «عراق با ۵۲ کشور عربی

داری پیمان‌های همکاری است که در بسیاری از موارد تعرفه‌های

صادراتی در آن‌ها صفر است. از این رو، واحد عراق می‌تواند بستری

راهبردی برای صادرات خدمات‌فنی و مهندسی و محصولات‌های تک

دانشگاه آزاد به سایر کشورهای عربی باشد.»

کامپیوتر، تغذیه و روان‌شناسی، رشته‌های جدید واحد امارات

و هنر غنی آن، به نسل‌های آینده ایرانیان خارج از کشور است.» رئیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد امارات در خصوص اعضای هیئت‌علمی تصریح کرد: «به‌طور کلی، واحدهای بین‌الملل اعضای هیئت‌علمی تمام‌وقت استخدام نمی‌کنند، زیرا این امر هزینه‌زیادی به‌واحد تحمیل می‌کند اما طبق قوانین، اجازه داریم از هر فرد ایرانی با خارجی که سابقه تدریس در دانشگاه‌های معتبر داخلی یا خارجی دارد استفاده کنیم و در حال حاضر نیز این کار انجام می‌شود. فدای وطن در باره چشم‌انداز بین‌المللی این واحد توضیح داد: «تبدیل شدن واحدهای بین‌المللی ما به یک هاب بین‌المللی را در دستور کار داریم. واحدهای بین‌المللی ما در لبنان، امارات و عراق در حال حاضر نقش هاب را دارند، اما باید این نقش را گسترده‌تر کنیم و دایره فعالیت‌هایشان را توسعه دهیم.» او افزود: «اگر راه با به معنای واقعی خود، نقطه کانکشن با فضای بیرونی، یعنی یک نقطه تعامل بین داخل و خارج در نظر بگیریم، تنها دانشگاه ایرانی فعال در امارات، واحد امارات دانشگاه آزاد است.» وی ادامه داد: «در گذشته، اکثریت قریب‌به‌اتفاق دانشجویان و استادان در ایران بودند و دانشجویان و استادان با هوابیما به امارات می‌آمدند و تحصیل و فعالیت می‌کردند. ما این سیستم را تغییر دادیم و تقریباً تعداد دانشجویان ترددی به صفر رسید. اکنون تعدادی از دانشجویان از طریق کنکور در ایران قبول می‌شوند و در ایران زیر نظر ما تحصیل می‌کنند و شهری را به ربال پرداخت می‌کنند. تعدادی دیگر در امارات حضور دارند و برای آن‌ها ویزای تحصیلی و اقامت و معافیت سربازی فراهم شده است و شهریه را به درهم پرداخت می‌کنند. استادان نیز در محل حضور دارند و به جز یکی دو نفر تماماً در واحدهای بین‌المللی مستقرند.» او تأکید کرد: «با این اقدامات، واحدهای بین‌المللی ما به معنای واقعی در مسیر بین‌المللی شدن حرکت می‌کنند و هدف ما این است که دانشگاه آزاد اسلامی در تراز بین‌المللی ایران قرار گیرد و هر سال نسبت به سال گذشته بهتر عمل کند.»

دانشگاه آزاد واحد کابل، بر اساس قرارداد سال ۱۳۸۹ بین دانشگاه آزاد و وزارت تحصیلات عالی افغانستان تأسیس شد و تا سال ۱۴۰۰، بیش از دو هزار دانشجو را در چهار رشته کارشناسی ارشد پذیرش کرد. با روی کار آمدن طالبان، فعالیت آموزشی داخلی و بین‌المللی در این کشور تحت‌الشعاع قرار گرفت. به‌روز جهان‌تبع، رئیس دانشگاه آزاد واحد افغانستان، در این باره گفت: «از سال ۱۴۰۰ یعنی با روی کار آمدن طالبان، ما با چهار رشته در مقطع کارشناسی ارشد، حدود دو هزار دانشجو پذیرش داشتیم که از این تعداد نزدیک به یک‌هزار و ۵۵۰ نفر فارغ‌التحصیل شدند و حدود ۴۰۰ نفر همچنان باقی مانده‌اند. این گروه به دلیل عدم امکان دفاع از پایان‌نامه‌های خود و تغییر شرایط حاکمیتی، با مشکلاتی جدی مواجه شدند؛ چراکه در حکومت جدید جایگاهی برای بهره‌مندی از شرایط پیشین نداشتند. به همین دلیل، برخی از آن‌ها تلاش کردند از کشور خارج شوند یا به صورت آشکار در عرصه آموزش، به‌ویژه در کشورهای دیگر مانند ایران حضور نداشته باشند، زیرا طالبان با چنین فعالیت‌هایی مخالفت داشت.» او افزود: «در دو، سه سال گذشته، ما از طریق ارتباطاتی که با حکومت طالبان برقرار کردیم، تلاش داشتیم آنان را قانع کنیم ایران کشوری دوست، برادر، هم‌ریشه و هم‌فرهنگ است و می‌تواند در زمینه آموزشی و ارتقای سطح علمی دانشگاه‌های افغانستان کمک‌های ارزشمندی ارائه دهد؛ کمک‌هایی در سطح عالی یا دست‌کم در حد متعارف جوامع امروزی.»

رئیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد افغانستان، در خصوص همکاری‌های بین‌المللی این واحد توضیح داد: «بسیاری از دانشگاه‌های خارجی مانند دانشگاه آمریکایی‌ها و دانشگاهی در سوئیس فعالیت‌های خود را متوقف کردند و حتی دانشجویانشان برای ما فرستاده شدند. تنها دانشگاه‌های ایران، شامل دانشگاه پیام نور، دانشگاه جامعه‌المصطفی و دانشگاه آزاد اسلامی، همچنان فعال مانده‌اند. این سه دانشگاه از زمان ورود طالبان به افغانستان فعالیت‌های خود را به حالت تعلیق درآوردند تا اینکه قرار شد تفاهم‌نامه‌ای با آن‌ها امضا کنیم.»

جهان‌تبع با بیان این که مفاد این تفاهم‌نامه طی دوتا سه سال گذشته آماده و ارائه شده و مورد تأیید وزارت تحصیلات عالی و رهبری طالبان قرار گرفته است؛ توضیح داد: «قرار بود این تفاهم‌نامه در دولت سیزدهم ایران به امضا برسد، اما به دلیل شهادت آقای رئیس‌جمهور، کار به تأخیر افتاد. حدود پنج ماه پیش با دولت جدید پیگیری مجدد انجام شد و در همایشی که به مناسبت چهل‌وسومین سالگرد دانشگاه آزاد برگزار شد، مذاکرات لازم انجام گرفت. قرار بود وزیر علوم افغانستان برای امضا به ایران بیاید، اما آغاز جنگ ۱۲ روزه تحمیلی اسرائیل باعث شد دوباره روند به تعویق بیفتد.» او ادامه داد: «در حال حاضر پیگیری موضوع ادامه دارد و هفته گذشته دعوت‌نامه وزیر علوم افغانستان از طریق سفارت ایران به وزارت امور خارجه این کشور تحویل شد. مقرر شده است که در تاریخ‌های اعلام‌شده، وزیر علوم افغانستان به ایران سفر کند و تفاهم‌نامه به صورت رسمی امضا شود.»

رئیس دانشگاه آزاد واحد افغانستان، درباره برنامه‌های آتی این واحد گفت: «با امضای تفاهم‌نامه جدید، امکان پذیرش دانشجو در مقاطع کارشناسی، ارشد و دکتری فراهم خواهد شد و مقدمات آن نیز آماده شده‌ است. دانشجویان افغانستانی اعتماد و تمایل زیادی دارند که در دانشگاه‌های ایران تحصیل کنند. واحد افغانستان در گذشته به عنوان یکی از موفق‌ترین و واقعی‌ترین واحدهای بین‌المللی عمل کرده است؛ چراکه تمامی دانشجویان آن غیرایرانی بودند و کیفیت آموزشی و تعداد دانشجویان آن از بسیاری دیگر از دانشگاه‌های بین‌المللی برتر بوده است.» او افزود: «در سال‌های اخیر، این دانشگاه برای مشارکت آموزشی با استان تهران، به‌ویژه دانشگاه آزاد تهران مرکزی تفاهم‌نامه‌هایی امضا کرده و دانشجویان دکتری را براسر آموزش ترکیبی اعزام می‌کنند. در این مدل، هم واحد کابل در آموزش این گروه نقش دارد و هم واحد تهران مرکزی فعالیت می‌کند. واحد پشتیبان

برنامه‌ریزی واحد کابل برای جذب دانشجوی فنی و مهندسی

دانشگاه آزاد مشهد نیز در تبادل دانشجو و حمایت‌های آموزشی

با ما همکاری می‌کند.»

رئیس دانشگاه آزاد واحد افغانستان، درباره همکاری‌های آموزشی این واحد اظهار کرد: «در کابل چند قرارداد با دانشگاه‌های مختلف ازجمله دانشگاه کاتب داریم تا آموزش‌های ترکیبی ارائه کنیم. در این برنامه، استادان از ایران اعزام می‌شوند و خدمات آموزشی ارائه می‌دهند و از ساختمان‌ها و امکانات آموزشی دانشگاه‌های محلی استفاده می‌کنیم. این طرح در حال پیگیری و اجرا است.» او افزود: «دانشگاه آزاد اسلامی به نمایندگی از واحد کابل، پیشنهادهای خود را برای همکاری در حوزه‌های معادن، راه‌آهن و برق به وزارت‌خانه‌های مختلف افغانستان ارائه کرده است و این موضوع در حال بررسی است.»

جهان‌تبع در خصوص برنامه‌های پزشکی توضیح داد: «برای آموزش دوره‌های فلوشیپ، دستیاری، تخصص و فوق‌تخصص در گروه علوم پزشکی، جلساتی با وزیر علوم افغانستان و معاون فنی ایشان برگزار کرده‌ایم و در حال جمع‌بندی هستیم تا تعدادی از این افراد به ایران اعزام شوند و دانشگاه آزاد در ایران، حتی کوتاه‌مدت، این دوره‌ها را ارائه دهد تا بتوانیم همکاری علمی و آموزشی مؤثرتری داشته باشیم.»

رئیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد افغانستان، درباره همکاری‌های فنی و حرفه‌ای این واحد گفت: «دانشگاه آزاد افغانستان پیش‌تر با سازمان فنی و حرفه‌ای این کشور که با عنوان اداره تعلیمات تخنیکی و مسسلکی شناخته می‌شود، تفاهم‌نامه همکاری امضا کرده بود که در حال حاضر اجرایی شده است. به صورت آزمایشی کارگاه‌هایی برگزار شده و قرار است ۱۶ کارگاه کوتاه‌مدت برای این سازمان اجرا کنیم تا از این طریق همکاری‌های آموزشی تقویت شوند.» او درباره برنامه‌های آتی این واحد اظهار کرد: «اولویت اصلی ما در آینده، پذیرش دانشجو در سه مقطع تحصیلی مختلف در رشته‌های فنی و مهندسی است. در جلساتی که با وزیر و معاونان وزارت علوم افغانستان داشته‌ایم، بر تمرکز بر رشته‌های فنی و مهندسی مانند برق، مکانیک، راه‌آهن و معدن تأکید کرده‌ایم. همچنین در مقاطع بالاتر، برنامه‌هایی برای رشته‌های علوم کامپیوتری و حتی علوم پزشکی در نظر گرفته شده است.» رئیس دانشگاه آزاد واحد افغانستان، درباره محدودیت‌ها و پتانسیل‌های این واحد گفت: «درصورتی‌که ما بتوانیم جلو برویم و تفاهم‌نامه امضا شوند، واحد افغانستان می‌تواند در کنار فعالیت‌های آموزشی، در امور اقتصادی و پژوهشی نیز بسیار مؤثر و مفید عمل کند. پیشنهادهای ارزشمندی نیز از طریق دانشگاه آزاد و سازمان مرکزی ارائه کرده‌ایم، به‌ویژه در حوزه معادن، اقتصاد، صنعت و تولید و همچنین آموزش که آموزش‌های فنی و مهندسی، علوم پزشکی و آموزش‌های علوم انسانی را شامل می‌شود.»

جهان‌تبع در پایان درباره وضعیت رشته‌های تحصیلی این واحد گفت: «در حال حاضر، چهار رشته تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد ارائه می‌شود که شامل مدیریت بازرگانی، علوم سیاسی، حقوق عمومی و حقوق جزا است. در این مقطع حدود ۴۷۰ دانشجو در حال گذراندن مراحل پیش‌دفاع و آماده‌سازی پایان‌نامه‌های خود هستند.»

چاپ ۳۵ مجله علمی در انتشارات علمی واحد آکسفورد

خواهد رسید. هرچند فعالیت‌های مرکز ایران‌شناسی محدودتر از حد انتظار است؛ دلیل اصلی این محدودیت، مشکل ویزا و همچنین مصوبه‌ای داخلی است که هرگونه همکاری علمی، آموزشی و فرهنگی با کشورهای آمریکا و انگلیس را محدود کرده است.» رئیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد آکسفورد ادامه داد: «این محدودیت‌ها باعث شده بسیاری از پروژه‌ها که نیازمند همکاری با مراکز علمی آن کشورها هستند، در انگلیس به تعویق بیفتند، حتی استادان ایران‌شناسی که در آکسفورد و امکان برگزاری پروژه‌های مشترک برای معرفی ایران را دارند، نمی‌توانند این کار را انجام دهند. از ایران نیز نمی‌توانیم استاد به واحد آکسفورد منتقل کنیم زیرا ویزا صادر نمی‌شود، بنابراین بسیاری از فعالیت‌ها فعلاً به حالت تعلیق درآمده و امیدواریم در آینده با بهبود روابط بتوانیم با شدت بیشتری به فعالیت‌های علمی و فرهنگی بپردازیم.»

